

Replik til Carsten Jahnke

AF
OLE FÆRCH

Carsten Jahnke har i *Historisk Tidsskrift* 117:1 anmeldt min bog *Kansler Claus Gjordsens register over kongeligt gods og rente 1525* (Landbohistorisk Selskab 2014). Jahnke har gjort flere gode iagttagelser. De fejl og unøjagtigheder, som han har påpeget, og som jeg er enig i, vil jeg føje til rettelsesbladet på min hjemmeside www.ferch.dk, hvor bogen ligger til fri afbenyttelse.

Med hensyn til håndskriftsbeskrivelsen har jeg brugt sidebetegnelserne med et r og v tilføjet. Det er kortere ved henvisninger. Jahnke er ked af bogens titel. Der er nu ikke megen tvivl om, at registeret er samlet på foranledning af Claus Gjordsen. Det var hans hovedopgave som rigets danske kansler at få styr på kronens indtægter, og indsamlingen af registeret var en naturlig følge, efter at han havde fået det store, stort set færdige lensregister overdraget 1524.

At Claus Gjordsen var magister, ses bl.a. i A. Heises artikel i *Dansk biografisk Lexikon* (1. udg.). Oplysningen om titlen *baccalaureus in iure* ville jeg gerne have kendt ligesom hans forbindelse med Henrik Krummedige. Aktstykkerne er medtaget som et supplement til de biografiske oplysninger, idet der er forsvindende lidt viden om ham. Jeg er efterfølgende stødt på flere dokumenter, og de er indføjet i rettelsesbladet på min hjemmeside.

Jahnke mener, at beskrivelsen hertugens kancelli (s. 40) er ubegrundet udvider og reviderer den hidtidige forskning, men anfører ikke, hvad denne har bibragt, hvilket burde være anført. Så er Jahnke inde på min omtale af Claus Gjordsens sprog og fortæller, at undervisningssproget i Köln var latin. Det er vist en selvfølge, at Claus Gjordsen har behersket latin, inden han kom på universitetet. Jahnke mener, at jeg har været for fokuseret på Ove Bille. Kan man det? Biskop Ove Bille var vel ved siden af rigshofmester Mogens Gøye en af tidens vigtigste personer, måske den vigtigste, og han optræder i registeret.

Så påpeger Jahnke nogle afskrivningsfejl, og han har ret i noget, men tager fejl i andet.

Side 1 v., linje 1 (fig. 1): Jahnke mener, at teksten indledes med ordet priprimo, men der står kun primo. Efter ordet albertus er der indsat to kantede parenteser, fordi teksten ikke har kunnet læses. Jahnke mener, at der her står m[a]gn(us), men det kan man umuligt læse, eftersom der er en klat. Se billedet af siden nedenfor. Efter ordet speculum i 3. linje er der efter „ex“ indsat to kantede parenteser, fordi tek-

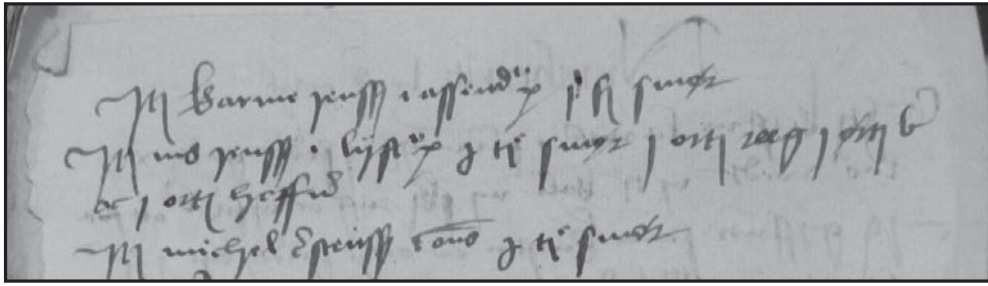

Fig. 2. Registerets s. 62 v, mit foto af originalen.

stand mellem Nym og herritz, men det er ikke ensbetydende med, at det skal tolkes som Nymherritz.

Side 62 r: Jahnke vil have Mølgordt afskrevet som mol gordt, hvilket jeg finder søgt. Det er jo tydeligt, at det drejer sig om Mølgård, og at skriveren har glemt strengen i ø, men der er ikke tydeligt ophold mellem Møl og gordt.

Side 62 v., (fig. 2, i linje 4): Michel Crestenssen, mener Jahnke, skal afskrives som Cerstenssen. Der er ingen grund til at tolke det C, der indleder hans navn, som Cer. Der findes ikke noget navn Cerstenssen ellers i registeret eller i dets område, og der er ingen grund til at blande nordsøgermansk lydfor skydning eller vokalsænkning ind i sagen.

Side 136 v: Olwf Faerszen mener Jahnke skal læses som Oleeff faerssen, altså med to e'er i stedet for w. Hvis Jahnke havde set efter rwg (rug) i samme linje og i posten nedenunder, rwg, ville han se, at det er samme tegn.

136 v: I sætningen: „Item en festhe, gijffuer 5 engelsk“ savner Jahnke et e i slutningen af engelsk. Jeg mener ikke, at det er der. Man skal endog se godt efter for at se et k, det er vist „løbet mig i pennen“. Se nedenstående billede.

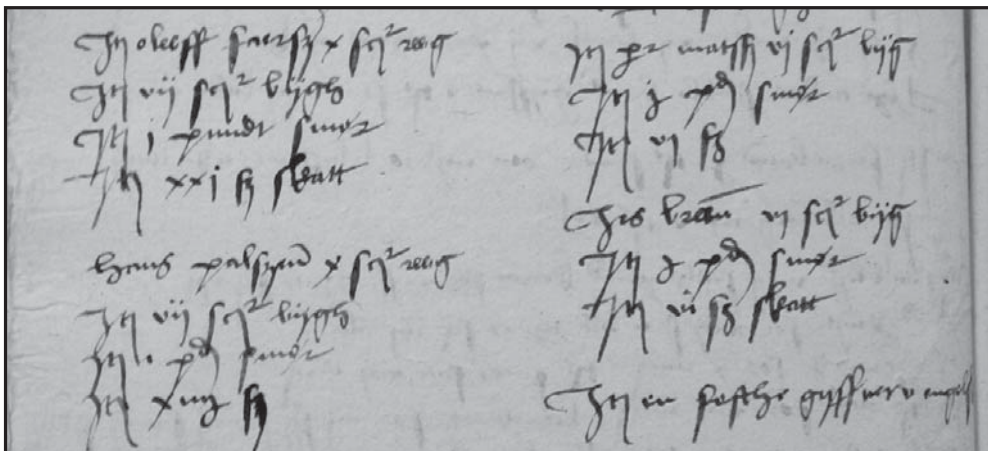

Fig. 3. Registerets s. 136 v, mit foto af originalen.

På side 137 r er det tydeligt, at der står engelske, og sådan er det også gengivet i bogen.

Det undrer mig, at Jahnke ikke har været inde omkring problematikken om stednavne som f.eks. Gislum, (Gijslum, Gijslom), hvor jeg har taget et valg. Her har forskere i mere end 100 år brugt at skrive Gyslum, mens jeg er overbevist om, at det er en fejl, at der menes og står Gijslum svarende til den måde, som man i gammelt (jysk) sprog ville trække udtalen af ij ud på. Tilsvarende har alle de store historikere f.eks. skrevet gyffuer, hvilket, jeg også mener, er en fejl, det skal skrives og udtales som gjjffuer. Også her savner jeg en kommentar fra Jahnke. Det undrer mig også, at Jahnke stort set ikke har set på andet end afskriften af kilden. Selvfølgelig er afskriften vigtig, men også godset og lenene er interessante og burde være kommenteret.